

Oslo, 26.01.2024

Barne- og familiedepartementet

Hørings svar fra Norsk Friluftsliv:

Ekspertgrupperapport om barn i fattige familier

Norsk Friluftsliv er fellesorganisasjonen for våre 18 store frivillige friluftslivsorganisasjoner i Norge, med over 950 000 medlemskap og flere enn 5000 lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å arbeide for et trygt og mangfoldig friluftsliv for alle, og styrke kunnskapen om friluftslivets og frivillighetens gevinster for den enkelte og for samfunnet. Vår visjon er «Friluftsglede for flere – oftere». Våre medlemsorganisasjoner legger til rette for friluftaktiviteter for barn, unge og mennesker i alle aldre i hele landet som spenner fra høsting i naturen, speiding, turer i nærskogen, padling og et mangfold av lavterskel friluftslivsaktiviteter i nærmiljøet.

Vi viser til høringen på rapporten fra Ekspertgruppen om barn i fattige familier. Norsk Friluftsliv takker for en grundig rapport med et langsiktig perspektiv der barnets beste settes i sentrum, og for muligheten til å komme med innspill.

Norsk Friluftsliv, med våre medlemsorganisasjoner i spissen, jobber hver dag for mer friluftsglede for flere, spesielt for barn og unge. Friluftslivsorganisasjonene jobber for å bryte ned barrierer slik at flere kan ta del i friluftslivsfellesskapet i sitt nærområde, gjennom lavterskel, åpne og inkluderende fellesskap. Organisasjonene legger spesielt vekt på å sikre lave kostnader, lite utstyr, muligheter for enkelt utlån og foreldreinkludering.

Som også Ekspertgruppen legger fram, skaper fritidsaktiviteter og deltakelse i organisasjoner mestring, læring og fellesskap. Ekspertgruppen skriver videre at fysisk aktivitet har en sammenheng med positive helsegevinster, og at fysisk helse er viktig for framtidig livskvalitet og inntektsmuligheter. Våre frivillige medlemsorganisasjoner legger til rette for fritidsaktiviteter og møteplasser for og med barn og unge der fysisk aktivitet gjennom friluftsliv står i sentrum. Norsk Friluftsliv er derfor glade for at Ekspertgruppen poengterer barn og unges deltakelse i fritidsaktivitet som en viktig nøkkel for sosial mobilitet (og kulturell kapital), og ønsker å løfte viktigheten av nettopp deltakelse i fritidsaktivitet og fysisk helse i vårt innspill. Vi berømmer rapportens forankring i et barnerettighetsperspektiv gjennom barnekonvensjonens artikkel 13, og Fritidserklæringen, om barns rett til å delta i lek og fritidsaktiviteter.

Fritidsaktivitet

Som framlagt i rapporten, vet vi at for mange barn og unge står utenfor fritidsaktiviteter i dag, og vi vet at vi er nødt til å samarbeide for å få de av oss som ikke deltar med. Det krever en felles innsats, og fra flere samfunnsområder, som rapporten løfter. Norsk Friluftsliv erkjenner at fattigdom er en kompleks utfordring, som påvirker alle aldersgrupper, og barn og unge helt spesielt. Norsk Friluftsliv erkjenner også, at det frivillige engasjementet i friluftslivsorganisasjonene og deltakelsen i friluftslivsaktivitetene, ikke gjenspeiler dagens befolkningssammensetning i stor nok grad. Samtidig trekker både SSB og Institutt for samfunnsforskning frem at det er en overrepresentasjon av barn med foreldre med lav inntekt

eller innvandrerbakgrunn i de organiserte friluftslivsaktivitetene. Som en viktig nøkkel for sosial mobilitet, ser vi oss selv i speilet for hvordan vi kan bidra enda mer for å inkludere flere barn i fattige familier i friluftslivet, og ser samtidig behovet for innsats gjennom andre strukturer for å spille oss gode.

Definisjonen av fritidsaktiviteter

Norsk Friluftsliv ber om en bredere definisjon av fritidsaktiviteter enn den som er nevnt i kapittel 6.5: «Fritidsaktiviteter defineres som aktiviteter som er ledet eller initiert av voksne, samler en gruppe unge og holder regelmessige møter». Frivillige organisasjoner er viktige demokratiskoler der deltakere, og barn og unge selv er med å spille inn, forme og gjennomføre aktiviteter. Våre barne- og ungdomsorganisasjoner har dette som hele sitt grunnlag for friluftslivsaktivitetene som legges til rette for, og vi mener definisjonen som er brukt i rapporten underkjenner alt det fritidsaktiviteter skaper.

Økonomi som barriere

Våre medlemsorganisasjoner ønsker å være åpne og inkluderende, og gjøre det mulig for alle barn og unge å delta uavhengig av familiens ressursers. Samtidig vet vi at det i dag er for mange barn og unge som ikke deltar i fritidsaktiviteter, som rapporten også fastslår. Deltakelse i friluftslivsaktiviteter krever ofte lav kontingent for å delta, og det som hentes inn på medlemskap utgjør ofte en viktig økonomisk ressurs for å drifte organisasjonen og aktivitetene. Norsk Friluftsliv ønsker derfor å løfte viktigheten av gode rammevilkår til å ruste organisasjonene som skaper aktivitet, som et viktig politisk tiltak for å sikre at alle barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter. Dette er også et viktig punkt for oss, da aktivitetsmiljøene de frivillige friluftslivsorganisasjonene kan søke på fra Klima- og miljødepartementet er redusert med 30% siden 2017. Dette utgjør om lag 20 millioner i dagens kroneverdi, og er midler organisasjonene bruker på åpne arrangementer og til å rekruttere nye grupper inn i friluftslivsaktivitet.

Gode rammevilkår legger grunnlaget for satsning på helhetlig organisasjonsutvikling, slik at friluftslivsorganisasjonene kan skape friluftslivsaktiviteter alle barn og unge opplever at de kan delta på som seg selv fullt og helt. Dette krever økt kompetanse på medvirkning, inkludering og mangfold i organisasjonene, og det krever samtidig en anerkjennelse av at slike prosesser krever mer tid og mer ressurser. Organisasjonene vet best hvor skoen trykker, og større, færre og enklere søknadsordninger vil kunne bidra til en mer helhetlig satsning på inkludering av flere barn og unge.

Samarbeid mellom frivilligheten og kommunen

Rapporten poengterer at deltakelse i fritidsaktivitet ofte er avhengig av om foresatte selv har oversikt over og er kjent med det eksisterende aktivitetstilbudet. I tillegg til dette erfarer Norsk Friluftsliv at det er færre som får friluftslivskompetanse gjennom barndommen, og at det oftere må læres og informeres om som aktuelle friluftslivstilbud. Vi er derfor positive til oppfordringen om mer samarbeid mellom frivilligheten og kommunen, spesielt om deling av informasjon om hva som finnes av aktivitetstilbud og relevante ordninger lokalt.

Våre medlemsorganisasjoner som legger til rette for aktiviteter og møteplasser for barn og unge er frivillige organisasjoner. De har et sentralt ledd med alt fra en håndfull ansatte til noen titalls.

På lokalt nivå derimot, drives de fleste aktiviteter på frivillig engasjement. Som det skrives i rapporten, er det i mange tilfeller helt avgjørende at det eksisterer et godt samarbeid mellom frivilligheten og kommunen (og/eller fylkeskommunen). Både for å gi informasjon om mangfoldet av relevante fritidstilbud som finnes lokalt og for å gi informasjon om hvilke ordninger som finnes for å delta. Slik som økonomiske støtteordninger, utlånsordninger, fadderordninger og lignende. Kompleksiteten i fattigdom er sammensatt, vi mener likevel at tilpasset informasjon om tilbud og ordninger kan bidra til at flere blir kjent med muligheter som finnes, slik at flere barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter de selv har lyst til å delta i, sammen med andre. Spesielt for de av oss med innvandrerbakgrunn, som er overrepresentert i familier i vedvarende lavinntekt og de av oss som har lite nettverk, kan det være utfordrende å orientere seg i mylderet av nettsider, oppfølgingstjenester, søknadsordninger og ikke minst få en god oversikt over fritidstilbud for barna og hvordan man kan gå fram for at barnet kan delta.

Lokaler og trygge uteområder

For at friluftslivsorganisasjoner skal kunne invitere barn og unge til inkluderende fellesskap, må det finnes tilrettelagte lokaler og friluftslivsanlegg i nærområdet. Vi vet at barn har en aksjonsradius hjemmefra på 100 meter, mens ungdom har opp mot 500 meter. Aktiviteter som krever transport, enten kollektiv eller privatbil, blir derfor mindre tilgjengelige for unge. Det koster mer, krever mer koordinering og mer planlegging for å kjøre eller sitte på, og tar mer tid enn å gå til et kjent sted i nærmiljøet.

For å hindre at transport og tilgjengelighet skal være en barriere for deltakelse i friluftsliv for barn og unge, er det derfor viktig å ta vare på og tilrettelegge grønne områder i nærmiljøet (nærnaturen). Vi ønsker utprøving av for eksempel gratis kollektivtransport velkommen, dette vet vi er en utfordring mange unge selv poengterer gang på gang. Vi mener også at tilrettelegging både for bruk og tilpasning for alle av områder i eget nærmiljø vil gjøre friluftslivet gratis tilgjengelig for alle, gjennom hele døgnet og hele året. Dette vil også være viktige sosiale møteplasser for barn og unge, som vi vet unge etterspør.

Rapporten poengterer viktigheten av trygge uteområder, spesielt i mer levekårsutsatte områder. En befolkningsundersøkelse gjennomført av Ipsos i februar 2022 på oppdrag av Miljødirektoratet og Norsk Friluftsliv avdekket at antall barn som leker ute 5-7 ganger i uka har blitt redusert fra 41 prosent til 18 prosent fra 2015 til 2022. Vi står nå over en unik mulighet for å snu denne utviklingen og forsterke arbeidet med å inkludere flere barn- og unge inn i organisert friluftsliv og andre fritidstilbud som finnes i nærområdet til barn og unge.

Forskning på inkluderingstiltak

Norsk Friluftsliv ønsker forslaget om forskning på inkluderingstiltak velkommen. Vi savner mer forskning på sammenhenger mellom inkluderingstiltak og deltakelse i friluftslivsaktiviteter. Fritidsaktiviteter og møteplasser er ulike, og vi ser behov for differensiert forskning på dette feltet. Det gjennomføres samtidig allerede en rekke inkluderingstiltak i regi av frivillige organisasjoner, og vi oppfordrer til å dra nytte av erfaringene fra eksisterende prosjekt. Vi oppfordrer også å hente erfaringer fra allerede innhentede rapporter på inkluderingsprosjekter knyttet til fritidskortordningen, midler søkt fra relevante organisasjoner og direktorat.

spillemiddelordningen og eventuelle andre inkluderingsprosjekt som har fått støtte fra stiftelser.

Avslutningsvis leser vi at rapporten vektlegger de positive helseeffektene av å delta i fritidsaktivitet og de langvarige effektene av å ha en fysisk aktiv barndom.

Friluftslivsorganisasjonene inkluderer og tilbyr aktiviteter for barn og unge der fysisk aktivitet utgjør en grunnleggende del av fritidstilbudet. Vi ber Ekspertgruppen om å inkludere friluftsliv som en fritidsaktivitet, på lik linje med andre viktige fritidstilbud for barn og unge innen kultur, idrett, samfunnsengasjement og fritidsklubb. Våre medlemsorganisasjoner har både regelmessige tilbud for og med barn og unge, og legger til rette for møteplasser og klubber i nærmaturen.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
Generalsekretær

Erika Wollner
Prosjektleder for mangfold og inkludering